

नामास्य सर्गोपादेयकथया सर्गनाम तु ।

संध्यङ्गानि यथालाभमत्र विधेयानि 'अवसानेऽन्यवृत्तकैः' इति बहुवचनमविवक्षितम् । साङ्गोपाङ्गा इति जलकेलिमधुपानादयः । यथा—
रघुवंश-शिशुपालवध-नैषधादि । यथा वा मम—राघवविलासादि ।

वादि । नायकनामकं रघुप्रभृति । इतरनामकं भट्टिप्रभृति । महाभारतादौ गद्यस-

पञ्चाङ्गताशक्तिषाङ्गुण्योपायसिद्धयः । उदयाश्विन्तनीयाश्च स्यैर्यौत्रत्यादिसूक्तयः ॥ दूते स्वस्वामितेजःश्रीविक्रमौन्नत्यकृद्दचः । शत्रुक्षोभकरी चेष्टा धार्ढ्यं दाक्ष्यमभीरुता ॥ युद्धे तु वर्मबलवीररजांसि तूयंविश्वासानादशरमण्डपरक्तनयः । छिन्नातपन्नरथचामरकेतुकुम्भ-मुक्तासुरीवृत्तभट्टामरपुष्पवर्षाः । प्रयाणे भेरिनिस्वानभूकम्पबलधूलयः । करमोक्षध्वजच्छ-त्रवणिवल्लकटवेशराः ॥ मृगयायां श्वसंचारो वायुरा नीलवेषता । भट्टकासृगत्रासः सिंहयुद्धं त्वरागतिः ॥ अश्वे खरखुरोत्खातरजःसल्लक्षणस्थितिः । तेजो वेगित्वमौन्नत्यं जातिधाराप्रपञ्चनम् ॥ गजे सहस्रयोधित्वमुच्चत्वं कर्णचापलम् । अरिव्यूहविभेदित्वं कुम्भ-मुक्तामदालिनः ॥ सुरभौ दोलाकोकिलमारुतसूर्यगतितरुदलोद्भेदाः । जातीतरपुष्पचयात्र-मञ्जरीभ्रमरझंकाराः ॥ ग्रीष्मे पाटलमल्लीतापसरःपथिकशोषवातात्यः । सक्तुप्रपाप्रपाखी-मृगतृष्णात्रादिफलपाकाः ॥ वर्षासु घनशिखिसयहंसगमाः पङ्ककन्दलोद्भेदौ । जातीकद-म्बकेतकझंझानिलनिम्नगा हलिप्रीतिः ॥ शरदीन्दुरविपटुत्वं जलाच्छतागस्त्यहंसवृषदर्पाः । सप्तच्छदपद्मसिताभ्रधान्यशिखिपक्षमदपाताः ॥ हेमन्ते दिनलघुता शीतयवस्तम्बमरुचक-हिमानि । शिशिरे करीषधूमः कुमुदाम्बुजदाहशिखिरतोत्कर्षाः ॥ सूर्येऽरुणता रविम-णिचक्राम्बुजपथिकलोचनप्रीतिः । तारेन्दुदीपकौषधिघूकतमश्चौरकुमुदकुलटातिः ॥ चन्द्रे कुलटाचक्राम्बुरुहविरहितमोहानिरौज्वल्यम् । जलधिजननेत्रकैरवचकोरचन्द्राश्मदम्पति-प्रीतिः ॥ विवाहे स्नानशुभ्राङ्गभूपाखलुत्रयीरवाः । वेदीसीमन्ततारक्षा लाजामङ्गल-वर्तनम् ॥ विरहे तापनिःश्वासचिन्ता मौनं कृशाङ्गता । अव्यञ्जय्या निशादैर्ध्वं जागरः शिशिरोष्मता ॥ स्वयंवरे शचीरक्षामञ्चमण्डपसज्जता । राजपुत्री नृपाकारान्वयचेष्टाप्रका-शनम् ॥ सुरापाने विकलता स्खलनं वचने गतौ । लज्जा मानच्युतिः प्रेमाधिक्यं रक्ते-क्षणभ्रमाः । पुष्पावचये पुष्पावचयः पुष्पार्पणार्थिने दयिते । मानार्थं गोत्रस्खलनेर्ध्या-वक्रोक्तिसंभ्रमालेपाः ॥ जलकेलौ सरःक्षोभश्चक्रहंसापसर्पणम् । पद्मगलानिः पयःक्षेपो वृत्रागो भूषणच्युतिः ॥ सुरते सात्त्विका भावाः सीत्कारः कुञ्चलाक्षता । काञ्चीकङ्कण-मञ्जीररवोऽधरनखक्षते ॥ प्रातः कोकाम्बुजोत्कर्षो मध्याह्ने तापसंघ्रवः । सायं सूर्याति-लौहित्यं चक्रपद्मादिविघ्रवः ॥ अन्धकारेऽतिसान्द्रत्वं विश्वलोपसमर्थता । आकासिकस-मारम्भो निःशङ्कमभिसारिकाः ॥ वर्ण्येषु वर्ण्यभावानां दिव्याभ्रमिह दर्शितम् । चिद्रूपै-श्चिन्त्यमानानां भवलेषामनन्तता ॥' इति ॥

1. सर्गनामेति । यथा गीतगोविन्दे प्रथम-द्वितीयादिसर्गाणां सामोददामोदर-अङ्के-शकेशवादिनाम्ना व्यपदेशः ॥